

İKTİSAT VE TİCARET ANSİKLOPEDİSİ

Türkân POYRAZ

Prof. İsmet Alkan ve Aslan Tufan Yazman tarafından ilk hazırlıklarına 1944 yılında başlanan ve birinci fasikülü 1946 temmuzunda basılan İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi için, 1947 yılı yaz ayları kitap saati konuşmalarından birinde Adnan Ötüken şöyle demişti: "A harfi, birçok ansiklopedilerin mezarıdır. Bu harfi bitirdiğine göre İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi tehlikeyi atlatmıştır". Adnan Ötüken'in sekiz yıl önce işaret ettiği bu dönüm noktasını geçiren Ansiklopedi, 10 yıllık bir çalışma sonunda tamamlanmış bulunmaktadır.

Maddeleri, memleketimizin, iktisat ve ticaret sahasındaki bilgileriyle tanınmış ilim ve meslek mensupları tarafından kaleme alınan Ansiklopedinin hazırlanmasında, Ankara ve İstanbul üniversitelerine mensup iktisat, maliye ve hukuk branşlarında yetkili yedi kişilik bir danışma kurulunun çalışmalarından da faydalanılmıştır.

İktisat ve ticaretle ilgili 20 kadar bransa ait terim, kelime ve maddeleri içine alan Ansiklopedi, her biri 375 sayfa olan 10 ciltte bitmiştir. Her ciltte, ortalama olarak, 700 madde bulunmaktadır. Ansiklopedide ekonomi ve turizm bakımından önemli olan tarihî ve coğrafi maddelere, iktisat bilginlerinin biyografilerine, Türkiye'de iktisat ve ticaret öğretimi yapan kurumlara, memleketin iktisat ve ticaret hayatı ile ilgili resmî ve yarı resmî müesseselerine de yer verilmiştir.

Kelime kadrosu, iktisat ve ticaret alanının genişliği ve diğer ilim ve mesleklerle olan yakın ilgisi gözönüne alınarak çizilmiştir. Alâkası uzak olan kelimeler alınmamıştır. Son zamanlarda iktisadî ilimlerin bir şubesi haline gelmiş olan "işletme ekonomisi" ne ait terim ve tarihleri de ihtiva etmektedir. Kelimeler iktisat ve ticaret bakımından olan önemleri gözönünde bulundurularak işlenmiştir. Bu esasa göre:

A) İktisat ve ticaret bakımından çok önemli bir yer tutan kelime ve tâbirleri geniş ve etraflı olarak,

B) İkinci ve üçüncü derecedekiler kısa, olarak yer almıştır. Bazı kelimeler ise genel faydaları gözönünde tutularak kitaba alınmıştır.

Memleketimizde ansiklopedik neşriyat mahdut bulunduğundan genel faydalanmayı sağlamak için iktisadî ve turistik bakımdan önemli bulunan coğrafî ve tarihî mevkiilerin de mümkün mertebe esere alınmasına çalışılmıştır. Karışıklığa ve iltibasa meydan vermek ihtimali bulunan bazı tabirlerle ilmî ve meslekî bazı terimlerin yanına veya münasip bir yerine yabancı dillerdeki mukabilleri de alınmıştır.

Eserde, dil inkılâbına mutedil bir şekilde katılmak cihetine gidilmiştir. Hukukî terimlerle iktisadî ve ticarî terimlerin, umumi olarak, meslekte ve kanunlarda halen carî olan tâbirleri muhafaza edilmiştir. Karşılıkları bulunan terimlerin hem eskisine, hem yenisine yer verilmiş, ancak "izahat" fazla kullanılan kelimeye konmuş, diğerinden esas kelimeye atf yapılmıştır. Meselâ "aksiyon" ve "hisse senedi" tâbirlerinin ikisi de alınmış, izahat "hisse senedi" nde verilmiş; "aksiyon" kelimesinden ise "hisse senedi" ne atf yapılmıştır. Aynı mefhumda çıkan bazı müteferrik kelimelerin izahları, icap ve hale göre, ya ana mefhumla beraber verilmiş, veya müteferrik kelimeler kendi sıralarında yer almıştır. Bunlar yine birbirlerine atf yapılmak suretiyle bağlanmışlardır.

Yabancı isimler, okunuşlarına göre Türk alfabesiyle yazılmışlardır. Ancak, bulma kolaylığını sağlamak için kelimeler, asıllarındaki şekilleriyle de alfabetik sıraya konulmuş ve Türkçe okunuş şekillerine atıflar yapılmıştır.

İktisat bilginlerinin biyografilerine de şu esaslar dahilinde yer verilmiştir:

- a) Yabancılardan, milletlerarası şöhret yapmış, hayatta bulunmayan bilginlerle yaşıyanlardan sadece doktrin sahibi olanlar,
- b) Türklerden ise yalnız hayatta bulunmayanlardan bugünkü literatüre girmiş eserleri olanlar.

Memleketimizde iktisat ve ticaret öğretimi yapan kurullarla iktisadî ve ticarî hayatla ilgili resmî ve yarı resmî müesseselere, Türkiye'nin önemli ve maruf işletmelerine mümkün olduğu kadar yer verilmiştir.

İşlenen maddelerin altına bazan yazarının tam adı, bazan da isminin sadece baş harfleri konmuştur. Ansiklopedi Yazı İşleri Müdürlüğünce hazırlanan yazılar imzasızdır.

8 Punto harfle dizilmiş, birçok maddelerine şekil, resim, grafik, cetvel, harita ve renkli tablolar ilâve edilmiş olan bu ansiklopedinin beher cildinin fiyatı 22,5, tamamı ise 225 liradır.

Unutulduğu için bu on ciltte yer almamış, sonradan ihdas edilmiş, veya konu itibariyle çok yeni olan maddeler için hazırlanmakta olan bir ek cildin, 1956 yılına kadar tamamlanacağı ve bu cildin de 22,5 liraya satılacağı, 10 uncu cildin sonundaki bir kayıttan anlaşıl-maktadır.

Yine, ansiklopedinin bu haliyle ve 10 cilt olarak bırakılmıyacağı, Larousse, Brockhaus ve diğer meşhur ansiklopediler çapında bir eser haline gelmesine çalışılacağı da kaydedilmektedir.

İktisadî ve ticarî bilgilerin geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlayacak olan bu eserin iki kurucusundan biri, Prof. İsmet Alkan VIII cilde kadar, ansiklopedinin sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden müdürü idi. Fakat Prof. Alkan, eserin tamamlanmasını göremeden 30 Haziran 1953 te Zürihte vefat ettiğiinden, eser, onun hâ-tırasına ithaf edilmiştir.

Ansiklopedi iktisat ve ticaret konuları üzerinde kısa bilgiler istiyen okuyuculara sağlık verilecek ilk kaynaklar arasında yer almış bulunmaktadır. Kütüphanede müracaat için iare servisinde, mevcudu çoğaltma işleri için Aksesyon servisinde faydalı olacaktır. Maddeler altındaki bibliyografik kaynaklardan da, Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü faydalanacaktır.

